



---

# METODINĖ PRIEMONĖ FILMUI „GIMĘ GAMBIOJE“ APTARTI

---



LIETUVOS  
KINO  
CENTRAS



## „Gimę Gambijoje“

Natxo Leuza, 2018, Ispanija

**Tema:** smurtas prieš vaikus, šiuolaikinė raganų medžioklė, mergaičių apipjaustymas, prievartinė ankstyva santuoka, ŽIV/AIDS paplitimas.

**Metodas, tinkantis šiems dalykams:** etikai, geografijai, pilietinio ugdymo pamokoms.

**Grupės dydis:** iki 30 mokinių.

**Trukmė:** 27 min. filmas, 40 min aptarimui, 30-45 min tęstinė užduotis.

**Susijusios teisės:** teisė į gyvenimą, teisė į laisvę nuo žiauriaus elgesio, teisė į asmens apsaugą, teisė į globą.

## UŽDAVINIAI:



1. Supažindinti moksleivius su keliomis Gambijos socialinėmis problemomis rodant asmenines vaikų istorijas.
2. Remiantis filmu ir metodologija, suteikti galimybę moksleiviams įsigilinti į problemas, su kuriomis susiduria vaikai, gyvenantys Gambijoje, suformuoti ir išsakyti savo nuomonę apie panašias problemas, su kuriomis susiduria jaunuoliai visame pasaulyje.

## PASIRUOŠIMAS:



## VEIKLŲ TVARKARAŠTIS:

### UŽDUOTIS

### LAIKAS

### KOKIŲ PRIEMONIŲ REIKIA?

Pasiruošimas  
filmo peržiūrai



Pasiruošta tema, popieriaus lapas,  
rašiklis

Įžanga



-

Filmo peržiūra



Pasiruoštas rodyti filmas, kompiuteris,  
ekranas, multimedijos projektorius,  
popierius, tušinukai

Filmo aptarimas



Pasiruošti klausimai

Diskusija remiantis  
filmu, susiejant su  
realiu moksleivių  
gyvenimu



Pasiruošti klausimai ir būdai, kaip įtraukti  
kuo daugiau vaikų

Apibendrinimas



-

Tęstinė užduotis



Atspausdintos kortelės ir erdvi klasė

**Reikalingos priemonės:** Metodologija, popieriaus lapas, rašiklis.

**Pasiruošimas filmo peržiūrai:** Šioje priemonėje yra pateikiama informacinė medžiaga apie filme aptariamas problemas (šiuolaikinė raganų medžioklė, mergaičių apipjaustymas, prievartinė ankstyva santuoka, ŽIV/AIDS paplitimas). Ji padės moderatoriui tinkamai pasiruošti diskusijai (žr. Filme aptariama problematika ir jos kontekstas (tarpkultūrinis palyginimas)).

## FILMO APRAŠYMAS:

Hassanas – berniukas, gyvenantis gatvėje. Jam matant, kaimynai gyvą sudegino raganavimu apkaltintą jo brolių. Patėviui pasakius, kad ir jį apšėdo velnias, Hassanas pabėgo, bijodamas taip pat būti nužudytas. Dabar jis visada nešiojasi diktofoną, kuriuo mums pasakoja ne tik apie savo ir kitų vaikų gyvenimus, bet ir apie gražią gimtinę, kurioje vis dar gajos pavojingos tradicijos.

Jis pasakoja apie keturiolikmetę Mariam, kurią aštuonerių metų apipjaustė mama, teta ir kaimynės. Vėliau, būdama dvylikos, Mariam netenka mamos ir neilgai trukus tėtis su močiute išrenka jai jaunikį. Ir, nors Mariam bando pabėgti, tėtis ją randa ir ištekina. Vėliau Mariam pastoja, bet kūdikis gimdymo metu miršta. Gydytojai teigė, kad tai – apipjaustymo padarinys.

Pasakoja ir apie dvylikametę Hawa, kurios tėvai mirė nuo AIDS ir ją su broliais, visų vadinamais „AIDS našlaičiais“, prižiūri močiutė. Tačiau paaiškėja, kad šią ligą paveldėjo ir Hawa ir visi jos broliai... Be įprastų klausimų, kaip jai išvis dabar gyventi, prisideda ir tai, kad visi artimieji ir draugai nuo jos nusigręžė, bijodami užsikrėsti.

Visus juos vienija viena – jie gimę Gambijoje.

## FILME APTARIAMA PROBLEMA IR JOS KONTEKSTAS

(SKIRTA MOKYTOJAMS LENGVIAU PASIRUOŠTI TEMAI):



### Šiuolaikinė raganų medžioklė

Nors šiuolaikinė raganų medžioklė būdinga visiems žemynams, didžiausia šių nusikaltimų koncentracija – Indijoje, Papua Naujojoje Gvinėjoje, Amazonės regione ir Subsacharinėje Afrikoje. Ir, nors ši problema beveik



nežinoma Vakarų populiacijai, aukų skaičiumi ji gerokai lenkia ikimodernią raganų medžioklę.

Dauguma atvejų „raganos“ ir „raganiai“ žudomi net be teismo, o pagal tam tikrus ritualinius simbolius – pavyzdžiui, pagal tai, kaip numiršta papjautas viščiukas. Pasirenkami raganių žudymo būdai taip pat labai žiaurūs – nuo vertimo išgerti mirtinų nuodų iki sudeginimo ar užkapojimo, aukoms dar esant gyvoms. 2009 m. kovą pagarsėjo toks atvejis – organizacija „Amnesty International“ pranešė, kad iki 1000 žmonių Gambijoje, apkaltintų raganavimu, buvo grobiami vyriausybės finansuojamų „raganų gydytojų“ (valdant Gambijos prezidentui Yahya Jammehui) ir vežami į areštinę, kur jiems prievarta būdavo sugirdomi mirtinų nuodų. Keista ir tai, kad nepaisant šių nusikaltimų žiaurumo ši problema, palyginti su kitais nusikaltimais, yra gana mažai žinoma.

### Mergaičių apipjaustymas

Kita žalojanti tradicija – mergaičių lytinių organų apipjaustymas. Tai – dalinis arba visiškas išorinių lyties organų (klitorio ir mažųjų bei didžiųjų lytinių lūpų) pašalinimas, kai tam nėra jokių medicininių priežasčių. Ši praktika paplitusi daugelyje Afrikos valstybių ir kai kuriose Azijos bei Vidurio Rytų valstybėse. 2016 m. organizacija UNICEF teigė, kad net 200 milijonų moterų, kurios gyvena 30 valstybių (tai – 27 Afrikos valstybės, Indonezija, kurdu Irakas ir Jemenas), patyrė šias procedūras. Dažniausiai ji atliekama 5-8 m. amžiaus

mergaitėms, rečiau kūdikiams, paauglėms arba jau suaugusioms moterims.

Mergaičių apipjaustymas nėra laikoma privaloma procedūra jokioje religijoje (išskyrus sunitų islamo Shafi'i versijoje), bet laikoma gana įprasta socialine norma daugelyje šalių. Tai lyčių nelygybės ženklas. Taip norima kontroliuoti moters seksualumą, nes neva moteris nebepatirdama jokio malonumo per sueitį turės tik vieną partnerį ir visą gyvenimą skirs tik jam. Taip pat manoma, kad tai savotiškas iniciacijos ritualas – tik po apipjaustymo mergaitė tampa moterimi, švari ir skaisti, be jokių „nereikalingų“ kūniškų troškimų. Šias procedūras paprastai inicijuoja ir atlieka moterys, kurios tai mato kaip garbingą veiksma ir bijo, kad kitaip jų dukterys ir vaikai taps atkirtos nuo visuomenės.

Yra skirtingi apipjaustymo tipai (skiriasi tuo, kiek lytinių organų buvo pašalinta apipjaustant), ir nuo jų priklauso, koks gali būti procedūros poveikis sveikatai, bet dažniausiai tai infekcijos, sunkumas šlapintis, chroniški skausmai, cistų susidarymas, sunkumas pastoti, komplikacijos gimdymo metu, padidinta mirties rizika naujagimiui ir mirtinas nukraujavimas. Nėra žinomų privalumų sveikatai.

Daugiau informacijos: <http://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>

### **Ankstyvos santuokos**

Ankstyvomis santuokomis laikomos santuokos, kuriose bent vienas iš sutuoktinių nėra pilnametis (neturi 18 metų). Lietuvoje, kaip ir daugumoje Europos valstybių, susituokti leidžiama nuo 18 metų (išskyrus Škotijoje, kur susituokti galima jau 16 metų), tačiau su tam tikromis išlygomis (teismo sprendimu, tėvų sutikimu ir pan.) – jau nuo 15 arba 16 metų, ir tai yra gana retas reiškinys.

Vis dėlto tam tikruose pasaulio regionuose (kai kuriuose Afrikos regionuose, pietų, pietryčių ir vakarų Azijoje, Pietų Amerikoje ir Okeanijoje) ankstyva santuoka (nuo 13 metų - pagal įstatymus, o iš tikrųjų ir dar anksčiau) yra gana dažna. Šalys, kuriose stebima daugiausia nepilnamečių santuokų, yra Nigeris, Čadas, Malis, Bangladešas, Gvinėja ir Centrinės Afrikos Respublika – šiose šalyse daugiau nei 60 % visų sutuoktinių yra nepilnametės. Taip, būtent „nepilnametės“, nes mergaitės/merginas tai paliečia gerokai dažniau

nei berniukus/vaikinus.

Daugelyje šių šalių ankstyva santuoka pateisinama kaip priimtina norma su tam tikrais finansiniais ir socialiniais privalumais, nes už sutuoktinę (dažniausiai šeimos tėvui) mokamas mokestis (kraitis), kurio vertė priklauso nuo sutuoktinės amžiaus- vis krenta, kuo ilgiau neištekinama. Dažnai šie pinigai panaudojami kitiems šeimos nariams pamaitinti, aprengti ir išmoksinti.

Tačiau tenka pasakyti, kad mažiausiai naudos ankstyva santuoka atneša pačioms jaunosioms sutuoktinėms: jos praranda savo gyvenimo kontrolę ir dažniau tampa smurto artimoje aplinkoje aukomis, rizikuoja neturėti išsilavinimo, padidinti tikimybę užsikrėsti ŽIV/AIDS ar pastoti net anksčiau, nei fiziškai tam subręsta. 70 000 jaunųjų, kurios kasmet miršta dėl nėštumo ar gimdymo komplikacijų, ankstyva santuoka tampa ir „mirties bausme“ – teigiama UNICEF pranešime. Ir ne tik jų pačių, bet ir kūdikių – mamoms nepilnametėms gimę kūdikiai turi 60 % daugiau tikimybės mirti pirmaisiais gyvenimo metais nei gimę 19 metų amžiaus ir vyresnėms mamoms.

Daugiau informacijos: <https://www.unicef.org/sowc09/docs/SO-WC09-CountryExample-Mali.pdf>

### **AIDS sergamumas/ŽIV paplitimas tarp nepilnamečių**

Sergamumas AIDS arba ŽIV juntamas ir Vakarų pasaulio kasdienybėje. Pasaulinės sveikatos organizacijos duomenimis, 2017 m. pasaulyje gyveno 36,9 milijonai žmonių su ŽIV. Iš jų – apie 2,1 milijono yra vaikai (iki 15 m.). Jaunimas tarp 13 ir 24 m. sudarė 21 % naujai diagnozuotų ŽIV atvejų 2016 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose.

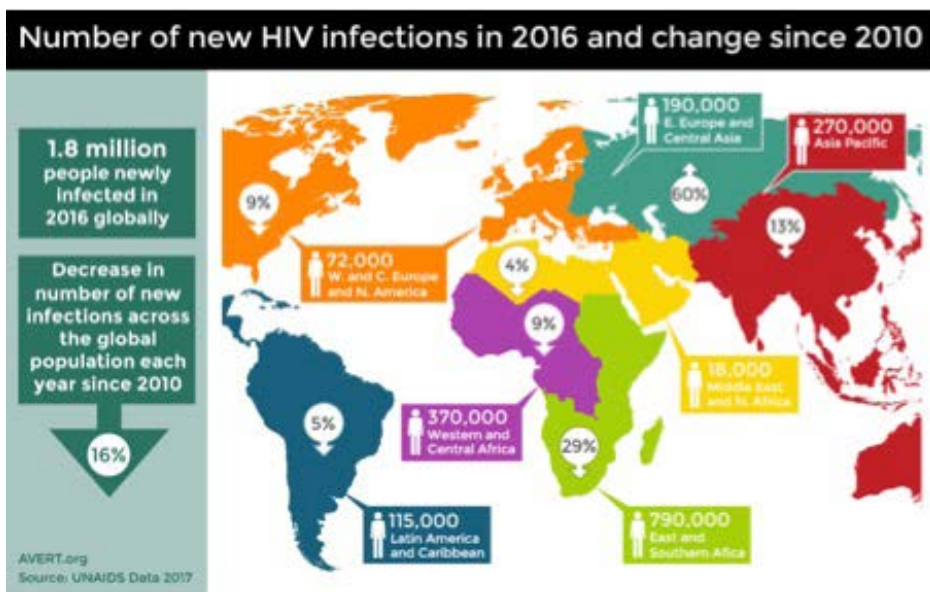
#### **2.1 MILLION CHILDREN**

worldwide are living with HIV. Most of these children were infected by their HIV-positive mothers during pregnancy, childbirth or breastfeeding.



Ilustracija iš: [www.hiv.gov](http://www.hiv.gov)

Ir Lietuvoje situacija nėra puiki. Per praėjusius kelerius metus asmenų, infekuotų ŽIV, skaičius Lietuvoje išaugo. Anot Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro (ULAC), iki 2018 m. sausio 1 d. Lietuvoje ŽIV infekcija diagnozuota 3012 asmenų. Ilustracijoje matoma naujai užsikrėtusiųjų ŽIV skaičius (2016 m.) ir pokytis (procentais) nuo 2010 m. visame pasaulyje.



Šaltinis: www.avert.org

## DETALUS METODO APRAŠAS (VEIKSMAI IŠ EILĖS) FILMO PERŽIŪROS IR APTARIMO METU



Detalus metodo aprašas (veiksmai iš eilės) filmo peržiūros ir aptarimo metu:

**1. Įžanga:** pasisveikinkite su mokiniais. Papasakokite, ką veiksime šią pamoką, ir trumpai pristatykite filmą. Papasakokite, kad šis filmas žiūrimas naudojantis platforma „Nepatogaus kino klasė“ ir kad tai yra dalis festivalio „Nepatogus kinas“ - tai yra dokumentinių filmų festivalis žmogaus teisių tematika - ir pakvieskite moksleivius į festivalį.

**2.** Jeigu yra galimybė prieš filmo peržiūrą užduoti namų darbų, būtinai užduokite juos prieš šį užsiėmimą. Jie padės įsijausti į filmo temą. **Rekomenduojami namų darbai:**

Iliustruotų rašinių „Gimę Lietuvoje“ serija

Paprašykite mokinių išsirinkti kokio nors asmeniškai pažįstamo (geriausia - bendraamžio) žmogaus nelengvo gyvenimo istoriją. Rašykite

anonimiškai arba pakeisdami vardą išgalvotu. Istorija turi būti tikra. Užrašydami ją, paminėkite ne tik konkrečių detalių, kurios įtikina istorija, bet ir akcentuokite, kuo tas žmogus jus žavi – kokiomis savybėmis, kokiais įgūdžiais. Tuomet nupieškite to žmogaus istorijos iliustraciją. Nepamirškite, kad pasakojate anonimiškai, tad svarbu, kad pats žmogus nebūtų atpažįstamas iš piešinio. Prieš kiekvienam mokiniui skaitant rašinį, mokytoja(s) pakabina rašinio iliustraciją ant lentos ar kitoje matomoje vietoje. Gerai būtų, kad visi norintieji galėtų pristatyti savo rašinius / herojus.

Jeigu namų darbo nėra, tuomet tiesiog pakalbėkite su mokiniais apie juos įkvepiančias sunkaus gyvenimo istorijas žmonių, gyvenančių Lietuvoje. Paprašykite, kad papasakotų jiems žinomas aplinkybes ir kaip tiems žmonėms sekasi.

**3. Filmą peržiūra ir veikla jos metu:** filmas trunka 27 minutes, per tą laiką tik žiūrimas filmas (arba tuo pačiu metu atliekamos ir užduotys dalomojoje medžiagoje).

**4. Filmą aptarimas:** filmui pasibaigus, leiskite mokiniais ramiai pasišiūrėti ir titrus iki galo, neskubėkite išjungti. Tai padės jiems susikaupti ir trumpai apmąstyti filmą bei taip pasiruošti diskusijai.

Aptarimą pradėkite nuo klausimų, kuo jiems buvo įdomus šis filmas, kas labiausiai įsiminė, nustebino? Tuomet galite pereiti prie diskusijos. Siūlomi klausimai aptarimui:

- Ar žiūrėdamas filmą tau kilo daug klausimų? Kokie tie klausimai? (Galima apsistoti ties keliais klausimais ir paprašyti kitų moksleivių pasiūlyti atsakymą arba kelis).
- Pakalbėkime apie filmo veikėjus.
- Ką žinome apie filmo veikėjus? Kokios jų istorijos ir gyvenimo aplinkybės?
- Kas jų gyvenimuose pasikeitė nuo to laiko, kai nutiko jų pasakojami įvykiai? Koks jų gyvenimas dabar?
- Kas jiems svarbu? Kada ir dėl ko jie džiaugiasi, o kada jaučiasi neramūs ir liūdni?

**Hassanas** (14 metų) – berniukas, gyvenantis gatvėje. Jam matant kaimynai gyvą sudegino raganavimu apkaltintą jo brolij. Patėviui pasakius, kad ir jį apėdo velnias, Hassanas pabėgo, bijodamas taip pat bėti nuėduytas.

- Koks jis?
- Kokios savybės padeda Hassanui išgyventi?
- Kaip atrodo Hassano kasdienybė?
- Kaip keitėsi jis pats ir žmonių poėiūris į jį, jam augant?
- Ką jis įrašinėja į savo diktofoną? Kaip jums atrodo, kodėl Hassanas taip jį brangina?
- Kaip filmo kūrėjai įprasmina Hassano diktofoną? Kaip manote, ką jis simbolizuoja?
- Ko galima iš Hassano pasimokyti?
- Ko palinkėtumėte Hassanui?

**Mariam** (14 metų) – aštuonerių metų ją apipjaustė giminaičiai. Vėliau, būdama dvylikos, Mariam netenka mamos ir neilgai trukus tėtis su močiute išrenka jai jaunikį. Ir, nors ji bando pabėgti, tėtis ją randa ir ištekina. Vėliau Mariam pastoja, bet kūdikis gimdymo metu miršta. Gydytojai teigė, kad tai – apipjaustymo padarinys.

- Kokia ji?
- Kaip apie savo gyvenimą pasakoja mums Mariam?
- Senolės veidas. Koks jis? Ko ji linki Mariam? Kaip manote, kodėl žmonės laikosi papročių, kad ir tokių žalojančių (apipjaustymas, ankstyva santuoka)?
- Kokių savybių turi Mariam, kurios jai padeda?
- Kaip manote, kodėl Mariam filme nuolatos vaizduojama judanti, keiliaujanti (einanti gatvėmis, važiuojanti autobusu)? Ką mums tai sako apie Mariam?
- Kaip manote, apie ką ji svajoja? Kiek jos ateitis priklauso nuo jos pačios? Kaip vertinate tai, kad ji pabėgo iš namų?

- Ko palinkėtumėte Mariam?

**Hawa** (12 metų) - mergaitės tėvai mirė nuo AIDS ir ją su broliais, visų vadinamais „AIDS našlaičiais“, priėiūri močiutė. Tačiau paaiškėja, kad šią ligą paveldėjo ir Hawa bei visi jos broliai. Be įprastų klausimų, kaip jai išvis dabar gyventi, prisideda ir tai, kad visi artimieji bei draugai nuo jos nusigrėžė bijodami užsikrėsti.

- Kokia ji?
- Kas neramina Hawą?
- Ko ji norėtų?
- Kodėl nuo jos nusigrėžė artimieji ir draugai, ko jie bijo? Patikslinkite, ar pagrįstos šios baimės, t. y. ar galima užsikrėsti AIDS bendraujant su užsikrėtusiuoju?
- Žvilgsniai. Dažniausiai mes pripratę žiūrėdami filmą tiesiog bėti stebėtojai. O dabar į mus net keliose scenose įdėmiai įbesti žvilgsniai ir lėtai slenkanti kamera, tad ir mes esame akylai stebimi. Kaip tai priverčia mus jaustis? Ir ką tai sako apie Hawos kasdienę savijautą?
- Kaip manote, kodėl Hawa dažnai rodoma sėdinti prie laužo naktį?

**5. Diskusija, remiantis filmu:** Apibendrinus filmo aptarimą, galima pereiti prie platesnės diskusijos, per kurią susiekite filmo turinį su vaikų kasdienybe ir problemomis.

Galimi diskusiniai klausimai (atkreipkite dėmesį, kad puiki diskusija gali išsiplėtoti iš komentarų aptarinėjant užduotis. Tokiu atveju paskatinkite tolimesnę diskusiją iš jau užsimezgdusios - vadinasi, mokiniams tai aktualu ir vertinga. Taip pat ir moderatorius gali užduoti klausimų):

- Ką jums reiškia bėti gimusiam Lietuvoje?
- Kaip manote, ar kuo nors skiriasi bėti gimusiam Lietuvoje ir Gambijoje? Kuo skiriasi vaikystė/paauglystė Lietuvoje ir Gambijoje?
- Kaip manote, ar panašių istorijų galėtų bėti ir Lietuvoje? Kodėl?
- Ar pažįstate Lietuvoje gyvenančių benamių vaikų/paauglių?
- Ar esate girdėję apie ankstyvos santuokos ar apipjaustymo atvejus Lietuvoje?

- Ar esate girdėję apie ŽIV užkrėstus/AIDS sergančius vaikus/paauglius Lietuvoje?
- Kaip manote, ką jūs, kaip Lietuvos paaugliai, turite savo gyvenime, kas nėra savaime suprantama ir universalu visam pasauliui?
- Kaip manote, kodėl filmo kūrėjai rodo gana daug Gambijos iš paukščio skrydžio? Ką tai suteikia filmui?
- Kaip manote, kodėl filmas baigiasi šiomis eilėmis prieš miegą? Ir kodėl filmo pabaigoje visi suminga?

*Sweet dreams, baby. Sleep.  
Keep dreaming with fairies and sparrows,  
Keep walking over trails with flowers.  
Don't wake up yet,  
Don't open your eyes,  
The world is still hating.*

## 6. Apibendrinimas.

- Ar liko dar neatsakytų ir „degančių“ klausimų, kuriuos norėtumėte užduoti?
- Kas tau yra svarbiausia, ką išmokai ir išsineši iš šio filmo bei diskusijos?

**Patarimai vedantiesiems/mokytojams:** Gebėjimas diskutuoti – sveikos visuomenės pagrindas. Svarbu atkreipti dėmesį, kad į pokalbius įsitrauktų kuo daugiau vaikų. Būtent todėl siūlome interaktyvius, įtraukiančius, įgalinančius, skatinančius diskusijos metodus. Atsižvelgiant į šio filmo specifiką, siūloma mokytojams padaryti įvadinį (prieš filmą) ir aptarimo (po filmo) užsiėmimą klasėje.

Keli patarimai, norint įtraukti kuo daugiau diskusijos dalyvių:

Labai svarbu kartais apibendrinti moksleivių komentarus ar pasisakymus. Taip jie jaučiasi įvertinti ir išgirsti. Nebijokite užduoti ir tikslinamųjų klausimų, perklausti ką tik pasisakiusio žmogaus. Labai svarbu ir palyginti išsakytas nuomones, apibendrinti jas bendrame kontekste.

Tačiau ne visi mokiniai nori dalyvauti. Gerbkite tai ir nespauskite pasisakyti, jei jie nenori.

## PASIŪLYMAI TĘSTINUMUI

*PRIEŠ filmą (Įvadas į temą ir į filmą) arba PO jo (aptarimas ir refleksija)*

Siūlome pasiruošti filmo peržiūrai dar prieš žiūrint. Taip mokiniai bus supažindinti su tema ir galės įsigilinti į filme aptariamus klausimus. Optimaliausiam pasiruošimui siūlome skirtingus interaktyvius metodus, kuriais galima pasinaudoti per pamoką, prieš einant į filmo peržiūrą ar žiūrint filmą klasėje. Šiems metodams tinkamiausias grupės dydis yra iki 30 žmonių. Geriausia, jei grupė dar mažesnė (10-15 žmonių).

Jau siūlėme atlikti namų darbus ir pamokos pradžioje juos trumpai aptarti. Po filmo peržiūros pasiūlytume vaidmenų žaidimą „Ženk žingsnį į priekį“, kurio metu mokiniai empatiškai įsijaučia į vaidmenį ir įsivaizduodami šio žmogaus kasdienybę suvokia, kokios skirtingos gali būti žmonių gyvenimo aplinkybės, patirtys, socialinė aplinka, kurioje žmogus auga, ir kaip tai lemia tolimesnį mūsų gyvenimą.

## VAIDMENŲ ŽAIDIMAS

### „Ženk žingsnį į priekį“

[http://www.socialmobility.eu/outcomes/CD1/files/LT/4.%20Vaidmenų%20zaidimas\\_Zenk%20zingsni%20i%20prieki\\_LT.pdf](http://www.socialmobility.eu/outcomes/CD1/files/LT/4.%20Vaidmenų%20zaidimas_Zenk%20zingsni%20i%20prieki_LT.pdf)

Galite taip pat labiau pritaikyti filmui, pasiūlydami veikėjų, primenančių šio filmo veikėjus:

- Jūs esate 14 metų berniukas, pabėgęs iš namų ir gyvenantis Gambijos gatvėse;
- Jūs esate 12 metų mergaitė iš Gambijos, kuri buvo sutuokta priverstiniu būdu;
- Jūs esate 12 metų mergaitė Malyje, kuri sužino, jog serga AIDS;

- Jūs esate 10 metų berniukas Indijoje, persekiojamas ir kaltinamas raganavimu;

- ...

Po žaidimo labai svarbu aptarti privilegijas, akcentuojant, kad tai, kur tu gimsti – kokioje šalyje, socialinėje aplinkoje, šeimoje – ir augi, turi gana didelę įtaką tam, kaip galime toliau rinktis gyventi savo gyvenimą. Ne visi pasaulio paaugliai turi vienodas galimybes pasirinkti savo gyvenimo aplinkybes.

Taip pat, jei mokinių grupė gerai sutaria, jei yra tarpusavio pasitikėjimas ir jei mokiniams įdomu, galima šį žaidimą žaisti ir be jokių papildomų vaidmenų, o tiesiog su tikrais savo gyvenimo faktais.

Metodologinės priemonės pritaikymas klasėje: Esant reikalui, suskirstyti filmą į mažesnes atkarpas, nuspręsti, ką užduoti mokiniams apgalvoti namuose, per kiek pamokų organizuoti filmo peržiūrą, rasti metodus, kurie tinkamesni mažesnei grupei (apie 30 žmonių).



### Diskusijai pasiruošti padėtų papildoma informacija:

[www.unicef.org](http://www.unicef.org)

<http://www.who.int>

Metodinę medžiagą parengė VGTU Inžinerijos licėjaus mokytoja  
Kristina Sagaidak